

PRITARTA
Prienu rajono savivaldybės tarybos
2018 m. rugpjūčio 30 d.
sprendimu Nr. T3-203

PRIENŲ R. SKRIAUDŽIŲ PAGRINDINĖS MOKYKLOS IKIMOKYKLINIO UGDYMO SKYRIAUS IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA

Informacija apie švietimo teikėją:

Prienu r. Skriaudžių pagrindinės mokyklos ikimokyklinio ugdymo skyrius (toliau – Skyrius).
Ikimokyklinio ugdymo skyrių adresai: – Stadiono g. 1, Jaunimo g. 11, Skriaudžių k., Veiverių sen.,
LT-59277 Prienu rajono savivaldybė.

Tel. 8-319-145

El. paštas – rastine@skriaudziai.prienai.lm.lt

Tinklapis – <http://www.mokykla.eu/>

Mokymo forma – dieninė.

TURINYS

1. Bendrosios nuostatos
2. Ikmokyklinio ugdymo programos principai
3. Ugdymo tikslas ir uždaviniai
4. Ugdymosi turinys, metodai ir priemonės
5. Ugdymosi pasiekimų ir pažangos vertinimas
6. Naudota literatūra

1. BENDROSIOS NUOSTATOS

PROGRAMOS ATNAUJINIMO VEIKSMŲ

Prienų r. Skriaudžių pagrindinės mokyklos ikimokyklinio ugdymo skyriaus ikimokyklinio ugdymo programa (toliau programa) atnaujinta, atsižvelgiant į šiandienos pokyčius, vaikų poreikius, tėvų lūkesčius ir švietimo bendruomenės pasiūlymus. Atnaujinant programą vadovaujamosi ikimokyklinį ugdymą reglamentuojančiais teisės aktais, aprašais, Vaiko teisių konvencija, Lietuvos Higienos normomis, metodinės pagalbos teikimo rekomendacijomis bei moksline literatūra.

Ugdymo įstaiga savo veiklą grindžia Lietuvos Respublikos Konstitucija, Civiliniu kodeksu, Lietuvos Respublikos švietimo, biudžetinių įstaigų, viešųjų įstaigų ir kitais įstatymais, Darbo kodeksu, Vaiko teisių konvencija, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimais, Švietimo ir mokslo ministerijos teisės aktais, Prienų rajono savivaldybės dokumentais ir Prienų r. Skriaudžių pagrindinės mokyklos nuostatais.

POŽIŪRIS Į VAIKĄ IR UGDYMO FILOSOFIJA

Vaikas yra dėmesio centre. Ikimokykliniai metai yra be galo svarbūs tolimesnei asmenybės raidai. Šiame amžiuje susiformuoja vaiko asmenybės pamatai, vertybių sistema, charakterio bruožai, atsiskleidžia vaiko gebėjimai ir polinkiai. Vaiko ugdymasis ir vystamasis didele dalimi priklauso nuo šeimos, joje puoselėjamų vertybių, kurias vaikas natūraliai perima todėl didelis dėmesys bus skiriamas įstaigos ir šeimos bendradarbiavimui.

Formuojant įstaigos filosofiją, įsigilinama į bendruomenės vertybių sistemą, stengiamasi, kad kiekvienas darbuotojas imtųsi veiksmų savo darbinei veiklai gerinti ir vertybinėms nuostatomis keisti. Aktyvus bendruomenės dalyvavimas planuojant ir įgyvendinant pasikeitimus reiškia, kad keičiasi vertybės ir elgesys. Tikimasi, kad pasirinkta humanistinė, fenomenologinė ugdymo filosofinė kryptis laidos įstaigos ugdymo programos kokybę bei geriau atskleis pasirinktą ugdymo kryptį (meninio ugdymo kryptį). Ši kryptis pasirinkta nuo 1999 metų, tad sukaupta nemaža meninio ugdymo patirtis. Pasirinktos esminės idėjos atskleis filosofinę ugdymo kryptį: ugdymo programoje pabrėžiama vaiko saviraiškos ir savirealizacijos galimybių svarba, pagarba vaikui, jo asmenybei. Programos ugdymo turinys orientuotas į ugdytinio ir ugdytojo draugišką bendradarbiavimą, sudaromos visos sąlygos mažam vaikui atsiskleisti, atsižvelgiant į jo poreikius, interesus, galimybes.

PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO SĄLYGOS

Kryptingas, personalizuotas ugdymo proceso planavimas. Ugdymosi tikslai orientuoti į vaiko poreikius ir interesus (domėjimosi sritis).

Pamatuotų, parentų vaiko daroma pažanga ugdymo tikslų kėlimas atsižvelgiant į kiekvieno vaiko individualius poreikius ir galias.

Saugi, atliepanti individualius vaikų poreikius ir motyvuojanti ugdytis bei skatinanti kūrybiškumą aplinka.

Vaiko pasiekimų/pažangos vertinimas keliant realistinius ugdymosi tikslus atsižvelgiant į individualius vaikų ugdymosi poreikius.

Ugdymosi metodai, skatinantys vaikų individualią ir bendrą veiklą grupėse, atliepiant jų pomėgius, interesus, amžiaus ypatumus.

Ugdymasis per žaidimus, įtraukiantis realaus gyvenimo patirtį bei keliantis naujus iššūkius vaikams. Veiklos, atliepančios vaiko pomėgius, gyvenimo bendruomenėje ir pasaulyje ypatumus bei įgalinančios į jas įsitraukti ir šeimą.

**PEDAĞOĞŲ
VAIDMUO IR
FUNKCIJOS**

☺ Gerbti vaiką kaip individualybę, priimti jį tokį, koks jis yra.

Džiaugtis kiekvienu vaiko sumanymu, idėja, judesiu, kiekvienu atėjimu į darželį ir kaip atsako sulaukti vaiko žodžių „Man patinka darželyje“, „Aš labai noriu eiti į darželį“.

Suteikti vaikams kūrybinę laisvę, ribojamą tik būtinų taisyklių.

Sudaryti sąlygas patirti, išmokti, veikiant pavieniui ir kartu su kitais, greta kitų vaikų.

Žadinti vaikų norą būti pavyzdžiu kitiems, pratinti pasakyti ką nors malonaus apie tai, ką daro kiti.

Įtraukti vaikus į veiklą gera idėja, tema, problema, žaislais ir priemonėmis. Išmokyti vaiką atrasti, galvoti, suvokti, stebėti.

Skatinti tėvus dalyvauti ugdymo procese.

Pagarbiai, padrašinančiai, mandagiai, tolerantiškai bendrauti su vaikais.

Teikti švietimo pagalbą esant poreikiui.

**TĖVŲ(GLOBĖJŲ) IR
VIEŲOS
BENDRUOMENĖS
POREIKIAI.**

☺ Su vaikų šeimomis siekiama bendravimo ir partnerystės bei abipusio supratimo. Nuolat ieškoma naujų bendradarbiavimo formų. Darželio bendruomenė visuomet stengiasi laiku reaguoti į tėvų poreikius ir lūkesčius vaiko atžvilgiu. Tėvams sudarytos sąlygos gauti informaciją apie vaiko ugdymąsi: socialinių tinklų pagalba, bendraujant su

auklėtojomis, individualių pokalbių metu su švietimo pagalbos specialistais ir kt. Tėvai turi galimybę teikti pasiūlymus dėl veiklos kokybės gerinimo dalyvaujant vidaus veiklos vertinimo apklausoje.

VAIKAI IR JŲ POREIKIAI

Išimokyklinio ugdymo skyriuje ugdomi mišraus amžiaus vaikai nuo 1,5 iki 6 metų.

Programa pirmiausiai siekiama tenkinti pagrindinius vaiko poreikius – saugumo, sveikatos, pažinimo ir saviraiškos.

Ugdomojo proceso organizavimo struktūra: grupinė ir individuali vaikų ugdomoji veikla vyksta ryte ir po pietų. Ryte – protinio pobūdžio veikla, lavinanti intelektualines galias, skatinanti vaikų mąstymą, pastabumą, dėmesį. Po pietų – meninio / kūrybinio pobūdžio veikla, sudaranti įvairios meninės raiškos galimybes bei lavinanti kūrybinius įgūdžius.

Muzikos valandėles organizuoja specialistas – meninio ugdymo pedagogas.

Sudaromos sąlygos ugdytis fiziškai saugioje aplinkoje, ugdoma nuostata laikytis asmens higienos ir aktyviai dalyvauti veiklose.

2. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMOS PRINCIPAI

PRIENAMUMO, DIFERENCIJAVIMO, INDIVIDUALIZAVIMO

Remiantis pasirinktais humaniško, ugdymo(si) prieinamumo ir tęstinumo principais, ugdomasis procesas plėtojamas kryptingai, atsižvelgiant į besiplečiančias vaiko pažintines erdves: savęs pažinimo, tarpusavio santykių, gamtos ir etnokultūros pažinimo.

Ugdymo turinys pritaikomas kiekvienam vaikui pagal jo socialinę ir kultūrinę patirtį, lytį, mokymosi stilių, kitus individualius poreikius, užtikrinant kiekvieno individualių galių plėtotę. Ugdymo turinys sudaromas taip, kad vaikas nuosekliai ugdytųsi visus gebėjimus.

Pripažįstama, kad kiekvienas vaikas auga ir tobulėja savo tempu ir ritmu. Remiamasi gerai susiformavusiais vaiko gebėjimais ir skatinamas naujų gebėjimų ugdymasis, pritaikant ugdymo procesą vaiko individualumui.

VISUMINIO UGDYMO

Išimokykliniame amžiuje sudaromos sąlygos skleisti visoms vaiko prigimtiniams galioms: fizinėms, psichinėms ir dvasinėms, neteikiant pirmenybės kuriai nors vienai iš jų. Ugdymo turinys yra vientisas ir neskaidomas, vienodai integruojamos visos ugdymo sritys. Užsiėmimų pobūdį (žaidimus, veiklą grupėse, išvykas ir kt.) bei trukmę lemia individualūs ugdymo(si) tikslai, grupių vaikų poreikiai.

UGDYMOSI PER ŽAIDIMĄ

Žaidimas – pagrindinė, kasdienė vaiko veikla, kurios metu jis pažįsta save ir jį supantį pasaulį, mokosi bendrauti. Spontaniško žaidimo metu vaikas tyrinėja, manipuliuoja, eksperimentuoja, sprendžia problemas ir tai sudaro esminį pagrindą asmeninės patirties kaupimui.

PILIETIŠKUMO IR TAUTIŠKUMO

Ugdomas pilietiškumas ir meilė savo kraštui, tėvynei, gamtai. Ugdoma atsakingo vartojimo kultūra. Auginamas geras, doras, kūrybingas, mylintis Lietuvą žmogus.

3. UGDYMO TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

TIKSLAS

Atsižvelgiant į pažangiausias mokslo ir visuomenės raidos tendencijas, kurti sąlygas, padedančias vaikui tenkinti prigimtinius, tinkamo bendravimo su kitais, kūrybiškumo, mokėjimo mokytis, pilietiškumo ir sveiko gyvenimo pradmenis.

UŽDAVINIAI

Ugdyti vaiko fizines, intelektines ir kūrybines galias pojūčių pagalba.

Sudaryti galimybes pažinti tautinės, etninės kultūros pagrindus, tradicijas ir vertybes.

Skatinti, kad ugdytiniai aktyviai judėtų, lavintų smulkiuosius ir stambiuosius kūno raumenis; mokytųsi saugaus elgesio įvairioje aplinkoje.

Bendradarbiauti su įstaigos pedagogų ir mokinių bendruomenėmis organizuojant ir (ar) įgyvendinant veiklas / renginius.

Bendradarbiauti su tėvais sprendžiant ugdymo problemas bei įgyvendinant įvairias veiklas.

4. UGDYMOSI TURINYS, METODAI, PRIEMONĖS

UGDYMO TURINIO ESMINĖS NUOSTAIOS

Ugdymo turinys orientuotas į vaikų poreikius, interesus, polinkius. Akcentuojamas vaikas dėmesio centre ir pabrėžiamas jo savitumas, raidos dėsniumai, kurie reikalauja individualaus požiūrio vaiką ir jį supančią aplinką. Ugdymo turinys lanksčiai pritaikomas kiekvieno vaiko ugdymosi poreikiams ir individualioms galioms, užtikrinant jo aktyvų dalyvavimą ugdymosi procese.

Ikimokyklinio ugdymosi turinys sudarytas remiantis visuminio, nedalykinio, integralaus ugdymo nuostatomis, kai ugdymosi sritys integraliai jungiasi viena su kita.

Ikimokyklinio ugdymo skyriaus vaikams diegiamos Prienų r. Skriaudžių pagrindinės mokyklos strateginiuose dokumentuose pasirinktos vertybės bei kitos vaiko raidai svarbios vertybinės nuostatos: gailestis ir atjauta, bendradarbiavimas, drąsa, kantrybė, dora, paslaugumas, humoras, savarankiškumas, pagarba, pasitikėjimas, atsakomybė, kūrybiškumas ir tolerancija (žr. 1 priedas). Savo tautos kultūros suvokimas taip pat vertybė, todėl ugdymo turinyje išskiriamos tam tikros svarbios tautai datos, šventės ir kt.

UGDYMOSI STRATEGIJOS IR METODAI

Žaidimas (spontaniškas individualus, poroje, grupėje, inicijuotas suaugusiojo ar bendraamžių) atsižvelgiant į vaiko galias, pomėgius ir poreikius.

Ugdymas kuriant ir keičiant aplinką. Sukuriamos vaiko veiklai patogios erdvės, parenkamos ugdymąsi, kūrybiškumą, eksperimentavimą, saviraišką skatinančios priemonės, žaislai, informacijos gavimo šaltiniai, simboliai, užrašai, ženklai ir kt. Naujos priemonės pristatomos originaliai, įdomiai, parodomi veikimo su jomis būdai. Aplinka keičiama pagal vaikų sumanymus ir norus.

Ugdymasis pavyzdžiu. Pedagogas žaismingai, išraiškingai ką nors veikia vaikų akivaizdoje ir skatina jį mėgdžioti. Pedagogas pradeda kokią nors veiklą ir perleidžia savarankiškai tęsti vaikams. Pedagogas veikia drauge su vaikais kaip žaidimo ar veiklos partneris, mimika, elgesiu, veiksmais, daiktais modeliuoja tai, ką tikisi perduoti vaikams. Kito vaiko pavyzdys. Mažesni mokosi iš vyresnių.

Kūrybinė pedagogo – vaiko sąveika. Pedagogas įtraukia vaikus į veiklą gera idėja, tema, probleminiu klausimu, įdomia informacija, netikėtomis medžiagomis ir kt. Nuolat bendrauja su vaikais, pastebi jų interesus, norus, gebėjimų lygį, pateikia patarimų, informacijos, praturtina vaikų patirtį, siekia vaiko kūrybos, interpretacijos, atradimų, bandymų.

Situacinis ugdymas. Pedagogas keičia numatytą veiklą pagal iškilusią vaiko idėją, problemą, sumanymą. Pritaria vaiko veiklai, ją gerbia, laiko vertinga patirtimi, emociškai palaiko, išplėtoja vaiko inicijuotus pokalbius, žaidimus, reaguoja į vaiko klausimus. Ugdymo ir ugdymosi situacijų susidarymo skatinimas bendrais susitarimais ir sprendimais, probleminiais klausimais, diskusijomis. Vaikų, tėvų, pedagogų projektų įgyvendinimas.

UGDYMOSI PRIEMONĖS

§ Siekiama, kad ugdymosi priemonės:

Tenkintų ikimokyklinio amžiaus vaiko poreikį žaisti, bendrauti, bendradarbiauti;

Skatintų norą puoselėti ir saugoti savo ir kitų sveikatą;

Ugdytų vaiko savarankiškumą, saviraišką ir skatintų kūrybiškumą; lavintų intelektines vaiko galias;

Sudarytų sąlygas plėtotis vaiko kultūrai, poreikiams, pomėgiams, interesams;

Tenkintų vaiko poreikį judėti;

Sietusi su vaiko patirtimi ir kasdieniu jo gyvenimu.

UGDYMOSI TURINYS IR UGDYTINOS KOMPETENCIJOS

Vaikas veikdamas tai, kas jam įdomu, bendraudamas su bendraamžiais ir suaugusiais, įgyja socialinių, pažintinių, meninių gebėjimų, tampa fiziškai ir emociškai brandesnis, labiau savimi pasitikintis, laisvesnis, kūrybiškesnis, įdomesnis draugams. Ugdomas vaiko mokėjimas mokytis: mokosi žaisdamas, stebėdamas kitus vaikus ir suaugusiuosius, klausinėdamas, ieškodamas informacijos, išbandydamas, spręsdamas problemas, kurdamas, įvaldo kai kuriuos mokymosi būdus, pradeda suprasti mokymosi procesą, džiaugiasi tuo, ką išmoko.

Ugdytinios kompetencijos:

Socialinė kompetencija – gyventi ir būti greta, kartu.

Sveikatos saugojimo kompetencija – sveikai gyventi, saugiai judėti ir veikti.

Pažinimo kompetencija – tyrinėti ir atrasti pasaulį.

Komunikavimo kompetencija – klausytis, kalbėti, bandyti skaityti, rašyti, išreikšiant save ir bendraujant su kitais.

Meninė kompetencija – įsivaizduoti, pajauti, kurti, grožėtis.

Ugdymo turinio apimtį sudaro kryptys orientuotos į kompetencijų atskleidimą ir plėtojimą, sudarant sąlygas integruotai mokytis:

- kasdieninio gyvenimo įgūdžių;
- fizinio aktyvumo;
- emocijų suvokimo ir raiškos, savivokos ir savigarbos;
- savireguliacijos ir savikontrolės;
- santykių su suaugusiais ir bendraamžiais;
- sakytinės ir rašytinės kalbos;
- aplinkos pažinimo, tyrinėjimo;
- skaičiavimo ir matavimo;
- meninės raiškos, kūrybiškumo ir estetinio suvokimo;

Ugdymosi turinio pasiekimai ir ugdymo gairės suskirstytos atsižvelgiant į vaiko raidos ypatumus.

SVEIKATOS SAUGOJIMO KOMPETENCIJOS UGDYMO TURINYS

Esminiai gebėjimai:

1. Eina, bėga, šliaužia, ropoja, lipa, šokinėja koordinuotai, išlaikydamas pusiausvyrą, spontaniškai ir tikslingai atlieka veiksmus, kuriems būtina akių-rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika.
2. Atpažįsta bei įvardina savo ir kitų emocijas ar jausmus, jų priežastis, įprastose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atsiliepia į kito jausmus (užjaučia, padeda).

1,5 – 3 metų amžiaus vaikų		3 – 6 metų amžiaus vaikų	
Ugdymosi pasiekimai	Ugdymosi gairės	Ugdymosi pasiekimai	Ugdymosi gairės
<p>Laikydamas pusiausvyrą vaikšto, eina plačia linija, apeina kliūtis, eina nelygiu paviršiumi, pastovi ant vienos kojos, bėga keisdamas greitį, kryptį, lipa laiptais pakaitiniu žingsniu, pašoka dviem kojomis, nušoka nuo pirmo laiptelio, pradeda žaisti judrius žaidimus laikydamasis kelių taisyklių.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Drąsinti vaikus išbandyti savo judėjimo galias lauke, aikštelėje, grupėje pasiūlant eiti, bėgti, sustoti pagal ženklą, atsitūpti, atskelti ir paimti išdėliotus įvairius daiktus (kamuolėlius, kaladėlės, žaisliukus, kankorėžius, lapus ir juos dėti į didelę dėžę ar krepšį). ▪ Siūlyti judėti per kliūtis pasilenkiant, praropojant, atsitūpus ar nučiuožiant, imituojant įvairius gyvūnus. ▪ Kartu su vaikais žaisti judrius žaidimus: nubėgant, ant pirštų galų, nuropoję, imituojant gyvūnų elgseną. ▪ Pateikti vaikams išbandymus - apeiti/perlipti kliūtis, eiti nelygiu paviršiumi išlaikant pusiausvyrą, pavyzdžiui apeiti išdėliotas kliūtis, kaip lenta, kėdė, įvairiu paviršiumi, kaip per glamžytą popierių ir kt.. ▪ Siūlyti vaikams judrius žaidimus, imituoti gyvūnų eisena, kurių metų vaikai šokinėtų abiem kojomis, bandytų pastovėti ant vienos kojos ir t.t. ▪ Sudaryti vaikams galimybę lipti laipteliais pristatomu žingsniu laikantis turėklų, (einant į 	<p>Laisvai vaikšto, eina ratu, pristatomu žingsniu bėga, lenktyniauja, stengiasi aplenkti kliūtis, vengia nepažįstamų veiksmų. Laikydamas koordinaciją šokinėja ant vienos kojos, laipioja, eina siauru paviršiumi šliaužia, stumiasi ant nugaros. Judesius derina su kitų vaikų judesiais, žaidžia judrius žaidimus stiprėja pasitikėjimas savo jėgomis.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Organizuojami judrūs žaidimai, veiklos, estafetės, lenktynės, kurių metu vaikai skatinami įvairiai ir saugiai judėti lauke, grupėje: eina lėtai, greitai, eina atbuli, pristatomu žingsneliu, pasistiebę ant pirštų, ant kulnų, eina aukštai keldami kojas, pusiau pritūpia, eina „žąsele“, bėga, paskui suaugusįjį keičiant tempą, nešdami daiktą, keliauja su kuprinėmis, įveikia tam tikrą kliūčių ruožo atkarpą. ▪ Pasiūlyti judrias veiklas, kurių metu vaikai ropoja, lenda, perlipa, užlipa, nulipa, šokinėja ant vienos kojos, peršoka, šoka į aukštį, tolį, nušoka nuo kelių laiptelių, šliaužia ant nugaros, pralenda, pavyzdžiui pro „kliūčių ruožą“. ▪ Paprašyti vaikų papasakoti, kaip jiems sekėsi saugiai judėti, kaip jie stengėsi neužkliūti. ▪ Organizuoti siužetines ar iš ritminių judesių sudarytas rytines mankštas grupėje ar lauke, jei leidžia oro sąlygos. Pasiūlyti patiems vaikams

	<p>pasivaikščiojimą, lauko žaidimų aikštelėje, mokykloje, grupėje).</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Siūlyti vaikams kitas sveikatinimo ir fizinio aktyvumo užduoteles. 		<p>sugalvoti rytinės mankštos siužetus ir judesius.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Organizuoti sportinius žaidimus su kamuoliu, kėgliais, lauko raketėmis, pavyzdžiui mušti krepšinio kamuolį į žemę, mušti kamuolį į vartus. ▪ Paprašyti vaikų padėti nubraižyti klases ir jas žaisti sugalvojant įvairias taisykles, pavyzdžiui, šokinėti abiem kojomis, viena koja.
<p>Tikslėja rankos ir akies judesiai, stiprėja smulkieji raumenys, ridena, spiria kamuolį, kerpa išilgai, veria, piešia atsitiktines linijas, taškuoja, konstruoja iš didesnių detalių.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Siūlyti atsisėdus ridenti ir gaudyti ridenamą kamuolį; mesti, spirti minkštą nedidelį kamuoliuką lauko aikštelėje. ▪ Siūlyti žaidimus su žaislais ir daiktais, kuriuos vaikai gali stumti, traukti, nešiotis iš vienos vietos į kitą. ▪ Siūlyti žaisti žaidimus siekiant pakabinto daikto pasistiebian, iškeliant rankeles. ▪ Siūlyti žaidimus veiksams su daiktais atlikti: sudėti/išimti žaislus iš dėžės, žaisti su kaladėlėmis, statyti bokštelių, konstruoti, dėlioti dėliones ir kt. ▪ Verti, kirpti, plėšyti, piešti, lipdyti, glamžyti, pavyzdžiui, senų žurnalų ar popieriaus lapus, daryti iš jų gumulėlius. ▪ Kartu su vaikais vartyti knygeles, paveikslėlius, žurnalus, enciklopedijas. ▪ Pasiūlyti ieškoti paveikslėlių, piešti kompiuterio pagalba. 	<p>Išlavėję rankos ir akies judesiai, riešas, vikrus rankos piršteliai: sūpuojasi ant kartelės laikydamasis pirštais, gauda, meta į sieną ir stipriai spiria kamuolį. Užsisega sagas, veria mažus daiktus, tvirčiau laiko pieštuką, kerpa žirklėmis įvairiomis kryptimis, tikslingai piešia įvairias linijas, dėlioja smulkių detalių dėliones, konstruoja.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sudaryti sąlygas vaikams lavinti smulkiuosius raumenys grupėje įrengus judėjimo kampelį, kuriame esančios priemonės leistų vaikams pasitempti, laikytis, lipti virve. ▪ Siūlyti vaikams pažaisti pirštų ir kitus žaidimus, kartu su vaikais kurti pieštukines pasakas, istorijas, kurias vaikai pasakoja po vieną arba poroje. ▪ Pateikti vaikams idėjų, minčių, kaip ir kam galima panaudoti paprastą popieriaus lapą: ant jo galima piešti, jį galima lankstyti, susukti, glamžyti, sušlapinti, išgauti garsus, pavyzdžiui, paėmus popieriaus lapą ir jį iš abiejų pusių laikant rankose sulenkus ir staigiai ištiesus išgaunamas skardus garsas, popieriaus lapą ištiesus ant žemės galima tyrinėti kojomis, pavyzdžiui eiti per lygų, suglamžytą, šlapią popierių ir aptarti savo potyrius. ▪ Pasiūlyti vaikams žaidimus su dėlionėmis, konstruktoriais, paskatinti vaikus patiems siūlyti kurti dėliones klijuojant, kerpan, piešiant, panaudojant trafaretus. ▪ Kartu su vaikais aptarti, ką ir kaip galima pasigaminti iš virvelės, siūlo ir įvairių smulkių karoliukų, konstruktorių detalių ar sėklų, lapų

			<p>ir kt. priemonių. Pasiūlyti vaikams šias idėjas įgyvendinti veriant, klįjuojant, vyniojant ir kt..</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Pasiūlyti vynioti siūlų kamuolius nuo storesnio siūlo iki plonesnė, kurkite erdvinės formas iš siūlų, pavyzdžiui pasidaryti labirintą, rišti siūlus nuo įvairių baldų ir jais keliauti. ▪ Siūlyti vaikams žaidimus su įvairiais smulkiais daiktais ir biriomis medžiagomis, pavyzdžiui, vaikai gali rūšiuoti kaštonus, pupeles, žirnius ir kt. ▪ Pasiūlyti vaikams rasti smulkius daiktus, pavyzdžiui sagą induose, kurie pripilti sėklų, kaštonų, siūlų kamuoliukų ar kt. daiktų. ▪ Sudaryti vaikams sąlygas piešti, kirpti, klįjuoti, lipdyti panaudojant įvairias priemones ir medžiagas, pavyzdžiui, panaudojant kartoną, celofaną, plastiką ir kt.
--	--	--	--

SOCIALINĖS KOMPETENCIJOS UGDYMO TURINYS

Esminiai gebėjimai:

1. Tvarkingai valgo, savarankiškai atlieka savitvarkos veiksmus: apsirengia ir nusirengia, naudojami tualetu, prausiasi, šukuojasi. Saugo savo sveikatą ir saugiai elgiasi aplinkoje.
2. Supranta, kas yra gerai, kas blogai, draugauja bent su vienu vaiku, palankiai bendrauja su visais (supranta kitų norus, dalijasi žaislais, tariasi, užjaučia, padeda), suaugusiojo padedamas supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes sau ir kitiems.
3. Supranta savo asmens tapatumą („aš esu, buvau, būsiu“), pasako, kad yra berniukas / mergaitė, priskiria save savo šeimai, grupei, bendruomenei, pasitiki savimi ir savo gebėjimais, palankiai kalba apie save, tikisi, kad kitiems jis patinka, supranta ir gina savo teises būti ir žaisti kartu su kitais.
4. Laikosi susitarimų, elgiasi mandagiai, taikiai, bendraudamas su kitais bando kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus (suvaldo pyktį, neskaudina kito), įsijaudrinęs geba nusiraminti

1,5 – 3 metų amžiaus vaikų

3 – 6 metų amžiaus vaikų

Ugdymosi pasiekimai	Ugdymosi gairės	Ugdymosi pasiekimai	Ugdymosi gairės
<p>Savarankiškai valgo, geria, pradeda naudotis stalo įrankiais, pasako ko nori, ko nenori. Pats eina į tualetą. Suaugusiojo padedamas susitvarko po tualetu, prausiasi, nusišluosto veiduką, rankeles. Pradeda tvarkyti žaislus, atrasti, kas yra sveikas maistas, ir kokia poilsio nauda.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ Kasdienės veiklos metu, palaikomas vaiko noras ir bandymai savarankiškai rengtis, autis, valgyti, naudotis stalo įrankiais, nepamiršai nusiplauti ir nusišluostyti rankelių. ■ Pratinamas vaikas prie tam tikrų nuolat vykstančių kasdienių veiklų: nujausti, numatyti būsimus įvykius ar veiksmus/veiklas, panaudodami tam tikrą garsinį signalą, kuris vaikams leistų suprasti, jog veikla, kuria jie dabar užsiėmę turėtų eiti į pabaigą. ■ Supažindinami su aplinkoje esančiais daiktais, kad vaikai galėtų juos rasti, kai jiems jų reikia: žaislai – dėžėse, stalčiuose arba suskirstyti pagal žaidimo erdves. ■ Vaikams parodoma, kur galima rasti puoduką, pasiimti kėdę, rasti popierių, pieštukus, sudėti žaislus, kur laikomi lauko drabužiai ir kt. ■ Sudaromos vaikams progos patiems susitvarkyti: nusiplauti teptuką, įsipilti vandens, sušluoti šiukšles. ■ Siūloma vaikams rinktis sveiką maistą parodant jiems jo naudą. ■ Pasiūlykite vaikams pasirinkimą iš dviejų galimybių: kokią pasaką rinktumėtės...?; kuria ranka imsi, sveikinsiesi? ■ Ugdoma savo ir kitų vaikų pavyzdžiu, bei paveikslėlių, pokalbių pagalba supratimas, kaip galima pailsėti ir atgauti jėgas po aktyvios veiklos: pagulėti, pamiegoti, pasirinkti ramią veiklą ir kt. 	<p>Tvarkingai valgo, naudojasi stalo įrankiais, savarankiškai apsirengia, segasi, bando užsirišti batus. Laikosi elementarios higienos, tvarko žaislus, savo daiktus.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ Kasdienės veiklos metu vaikams stiprinami esami savitarnos ir asmens higienos įgūdžiai, drąšinami savarankiškai rengtis, segtis sagas, užtrauktuką, rištis raištelius. ■ Savo ir kitų vaikų pavyzdžiu skatinamas ir stiprinamas savarankiškumas laikantis asmens higienos: prižiūrimi dantukai, atsiranda įgūdis plautis rankas, susišukuoti, išsipūsti nosį naudojantis servetėle. ■ Palaikomi vaikų kultūringo maitinimosi įpročiai: savarankiškai naudotis stalo įrankiais, servetėle. ■ Skatinama rinktis sveiką maistą, diskutuojama iš kur atkeliauja maistas, kaip jis ruošiamas, kaip jis verdamas, valgomas skirtingose kultūrose. ■ Kalbama su vaikais apie tai, koks maistas yra naudingas jiems patiems ir kitiems, kodėl, pavyzdžiui, žmogaus kaulams, dantims reikalingas kalcis, o jo yra daržovėse, pieno produktuose, todėl jos naudingos vaikų kaulams ir jie tampa stipresne, vikresni; vaisiuose, daržovėse daug vitaminų, jie naudingi dantukams, raumenims. Pasiūloma vaikams patiems pasiruošti sveiką maistą pagal nesudėtingus receptus. ■ Kartu su vaikais planuojamas aktyvios veiklos ir poilsio laikas. Pasiūloma vaikams tam tikrų poilsio minutėlių būdų, pavyzdžiui, atsisėsti ramiai, užmerktomis akimis ir

			apmąstyti savo dienele, ką jie nuveikė; pasiūloma relaksacijos strategijų, kaip, paprašykite vaikų sukaupti dėmesį ir įsiklausyti į savo kvėpavimą ir pasiklausyti trumpą ramios muzikos intarpą; vaikai skatinami išsakyti savo mintis apie tai, ką jie jautė. Vaikams, kuriems reikalingas didesnis poilsis tarp aktyvių veiklų pasirūpinama vieta, kur vaikai gali pabūti ramiai, netrukdomi kitų vaikų.
Pradedama atpažinti ir įvardinti, kai kurias emocijas, ką jaučia (linksma, pikta, nuliūdęs) Pastebi kitų žmonių emocijas pagal veido išraišką ir į jas reaguoja (glosto, neina artyn).	<ul style="list-style-type: none"> ■ Reaguojama į vaiko rodomas emocijas ir skatinama jas įvardinti, ką jis jaučia, kai vaikas yra supykęs, nuliūdęs, linksmas. ■ Kalbinant vaikus rodomos savo emocijos, veido mimika ir kūno kalba, pavyzdžiui, pakelti antakius, jei nustembame ar džiaugiamės, suraukiame antakius ir ramiai stovime kalbėdami, jei nepatenkinti ir kt. ■ Sekant pasakas, skaitant knygeles stengiamasi perteikti herojų nuotaikas balso intonacija, kūno kalba, pavyzdžiui, vilkas – piktas (žemas balsas, suraukti antakiai ir kt.). ■ Savo pavyzdžiu padedama vaikams mokytis, kaip reikia reaguoti į kito vaiko emocijas: jei jis džiaugiasi, pasijuokti kartu su juo, jei liūdi, verkia – paglostyti, duoti žaislą. ■ Žaidžiami žaidimai, kurių metu padedama vaikams suprasti, ką jie jaučia, kaip jiems pavyksta, nesiseka ir pan. ■ Žaidžiami vaizduotės žaidimai. 	Nusako, ką jaučia ir kodėl. Kalbėdamas naudoja veido ir kūno judesius. Gali nusakyti, kaip kitas jaučiasi iš veido mimikos, kūno judesiu. Užjaučia kitą žinomais jam būdais.	<ul style="list-style-type: none"> ■ Pasiūlomi žaidimai, kurių metu vaikai gali suprasti, kaip jaučiasi žmonės su negalia, pavyzdžiui, uždėti ausines, užrišti akis, nejudėti, ir pan., klausiti, kaip vaikai jaučiasi ir ką jaučia. ■ Vaikai skatinami pasakoti, kada ir kaip jie jautėsi linksmi, džiaugėsi, buvo nustebę, liūdni, vieniši, pikti ar išsigandę. Aptariama, ką jie darė, kad pasijustų geriau; ką galėtų patarti kitiems vaikams, ką daryti, kad nesijustum vienišas ir pan. ■ Padedama vaikui išreikšti savo jausmus ir išmokyti naujų nusiramino būdų, pavyzdžiui, pasišalinti iš situacijos, giliai įkvėpti ir iškvėpti, susirasti kitą veiklą ar užsiėmimą ir kt. ■ Padedama vaikams susitvarkyti su kylančiomis emocijomis, nevaldomu elgesiu ir mokytis savikontrolės. ■ Atliekamos įvairios užduotėlės, kurios yra skirtos pažinti jausmus. ■ Žaidžiami vaizduotės, vaidmeniniai žaidimai, kurių metu vaikams siūloma įsivaizduoti, suvaidinti tokius jausmus, kaip baimė, nerimas, pavydas ir pan.

			<ul style="list-style-type: none"> ■ Vaikai skatinami būti socialiai atsakingais: padėti daiktus į vietą, susitvarkyti savo spintelę, drabužius, žaidimo vietą, nešiukšlinti ir priminti kitiems.
<p>Domisi savo kūnu, nori viską daryti pats, saugo savo daiktus, (savojo Aš tvirtinimas), bando laikytis susitarimų. Žaidžia vienas greta kito, gali pasidalinti žaislais. Geba pasitikėti savimi, pradeda suprasti kuo jis skirias iš kitų. Bando įvairiais būdais ginti savo interesus (neduoda žaislo, kreipiasi į suaugusį pagalbos).</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ Žaidžiami žaidimai, kurių metu vaikai tyrinėja save, kas jie tokie yra, kaip jie atrodo, kaip vadinasi kūno dalys ir t.t. ■ Kasdienės veiklos metu, pavyzdžiui, rengiantis, vadinama, kaip rengiamės (kišam rankelę, užrišam šalikėlį ant kaklo ir pan.), valgymo metu (imame šaukštą į rankelę); laikantis higienos ir t.t.. ■ Sudaromos sąlygos bendrauti, žaisti, leidžiama jiems vadovauti žaidimui, pokalbiui, skatinant savojo Aš tvirtinimą. ■ Kasdienės veiklos metu, žiūrinėjant paveikslėlius, kalbama apie tai, kuo vaikas yra panašus į kitus (rankos, kojos, mėgsta žaisti) ir kuo skiriasi (akių, plaukų spalva, nešioja akinius ir kt.) ■ Nustatomos tam tikros elgesio ribos kasdienės veiklos metu. ■ Kartu su vaiku aptariamas jo pasiekimų aplankas (atskirų jo veiklos momentų nuotraukos, pirmieji darbeliai), kaip jis pasikeitė, ką jau moka. ■ Žiūrinėjant paveikslėlius atkreipiamas vaikų dėmesys į kitais atrodančius žmones (sėdinčius invalido vežimėlyje, su akiniais, kitos odos spalvos, drabužiais ir kalbama, kuo jie skiriasi ir panašūs). 	<p>Pažįsta pagrindines kūno dalis ir jas įvardija. Apibūdina save, pasako kuo ypatingas, kuo skiriasi nuo jo kiti. Pats taiko įvairesnius nusiramino, atsipalaidavimo būdus. Bando kontroliuoti savo elgesį, ieško pagalbos, pats ieško išeičių. Stengiasi suvaldyti savo pyktį, įniršį. Dažniausiai laikosi susitarimų ir taisyklių.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ Siūlomos užduotys, žaidimai, kurių metu vaikai samprotautų, keltų hipotezes. ■ Vaikai skatinami reflektuoti apie savo pomėgius, gebėjimus. ■ Kalbamasi su vaikais, kuo jie yra panašūs į kitus ir kuo skiriasi, stiprinamas vaikų pasitikėjimas savimi ir teigiama savivertė. ■ Paveikslėlių, filmų pagalba atkreipiamas dėmesys į žmones, turinčius negalią ar kitokią išvaizdą, diskutuojama kuo jie skiriasi ir kuo panašūs. ■ Kartu su vaiku aptariamas jo pasiekimų aplankas, kalbama, kaip jis vertina save (kaip jis pasikeitė, ką jau moka, kur reikėtų pasistengti). ■ Vaikai skatinami vieni kitiems sakyti malonius žodžius/komplimentus, kai jiems kažkas pasiseka, ar ką nors pozityvaus atliko. ■ Atkreipiamas dėmesys į taisykles, kurių yra sutarta laikytis. ■ Pagal galimybes sudaromos sąlygos vaikams patiems spręsti kylančius konfliktus ir suteikti jiems grįžtamąjį ryšį. ■ Sudaromos galimybės rinktis alternatyvias veiklas.

PAŽINIMO KOMPETENCIJOS UGDYMO TURINYS

Esminiai gebėjimai:

1. Įvardija ir bando paaiškinti socialinius bei gamtos reiškinius, apibūdinti save, savo gyvenamąją vietą, šeimą, kaimynus, gyvosios ir negyvosios gamtos objektus, domisi technika ir noriai mokosi ja naudotis.
2. Geba skaičiuoti daiktus, palyginti daiktų grupes pagal kiekį, naudoti skaitmenis, apibūdinti daikto vietą eilėje, sudaryti sekas. Geba grupuoti daiktus pagal spalvą, formą, dydį. Jaučia dydžių skirtumus, daikto vietą ir padėtį erdvėje. Supranta ir vartoja žodžius, kuriais apibūdinamas atstumas, ilgis, masė, tūris, laikas. Pradedą suvokti laiko tėkmę ir trukmę.
3. Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą, bandymą, klausinėjimą), mąsto ir samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.

1,5 – 3 metų amžiaus vaikų		3 – 6 metų amžiaus vaikų	
Ugdymosi pasiekimai	Ugdymosi gairės	Ugdymosi pasiekimai	Ugdymosi gairės
<p>Stebi ir noriai žaidžia su daiktais, natūraliomis medžiagomis. Atpažįsta ir pavadina keletą ar daugiau augalų, gyvūnų, daiktų, skiria tam tikrus gamtos reiškinius.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ Drašunami žaisti su natūraliomis medžiagomis, kaip smėliu, vandeniu, akmenėliais, lapais, kaštonais ir pan. ■ Atkreipiamas vaikų dėmesys į daiktų ir objektų savybes, kaip spalva, forma, dydis ir tekstūra, pavyzdžiui, žali lapai, maža raudona boružėlė, birus smėlis ir kt. ■ Mokomi stebėti ir pavadinti artimiausioje aplinkoje augančius augalus (medis, krūmas, gėlė); kalbėti, kokias daržoves ir vaisius valgo, įvardinti skonį, uostyti, nusakyti spalvą, dydį, formą. ■ Kartu su vyresnių grupių vaikais organizuojamos išvykos į gretimą aplinką, pievą, tvenkinį ir stebimi medžiai, krūmai, gėlės, žolynai, paukšteliai, vabalėliai. Renkam lapai, kankorėžiai dalinamasi išvykos įspūdžiais. ■ Vaikai mokomi stebėti ir pavadinti gyvūnus pasivaikščiojimo metu, išvykose, vartydami 	<p>Pastebi skirtumus tarp tam tikrų objektų, daiktų ir juos įvardija. Papasakoja, kur gyvena gyvūnai, nusako, kurie yra naminiai. Skiria tam tikras profesijas, darbus. Pradedą suprasti, kad aplinka ir jis pats keičiasi augdamas. Plėtoja laiko, erdvės ir vietos pojūčius. Žino, kad reikia globoti augintinius.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ Vaikai skatinami žaisti, rūšiuoti, kolekcionuoti akmenėlius, lapus, kriaukles, sėklas, kankorėžius ir kitas natūralias medžiagas. ■ Klausytis ir kalbėtis su vaikais apie natūraliai kylančius ar sukeltus aplinkos garsus, pavyzdžiui, vėjo, lietaus, miško, paukščių, gyvūnų, automobilių, statybų ir kt. ■ Aiškinamasi garsų kilmės priežastys bei vaikai skatinami saugoti aplinką ir gamtos resursus, pavyzdžiui, rūšiuoti šiukšles, taupyti energiją, vandenį (išjungti šviesą, neleisti vandens), popierinius ar plastikinius indelius panaudoti antrą kartą (išvykose) arba meniniams sumanymams. ■ Pagal galimybes apsilankykite gretimame ūkyje ar fermoje ir sužinoti kaip maistas atkeliauja ant mūsų stalo.

	<p>knygeles, paveikslėlius, ieškodami paveikslėlių planšetėje ir kt.</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Diskutuojama su vaikais apie tai, kokius žmones sutinkame darželyje, eidami pasivaikščioti, išvykose ir ką jie veikia, pavyzdžiui, vairuotojas vairuoja moteris sodina gėles ir t. t. ■ Diskutuojama kasdienės rutininės veiklos metu įvardijant, ką ir kada jie veikia dienos bėgyje, pavyzdžiui, ryte – pasisveikinti, priminti, kad tuoj eisite pusryčiauti; po pasivaikščiojimo – einame plauti rankelių, pietausime ir kt. ■ Švenčiami vaikų gimtadieniai, tradicinės ir valstybinės šventės. 		<ul style="list-style-type: none"> ■ Skatinti dalintis savo patirtimi, pavyzdžiui, kas kokius namie turi augintinius, kaip jais rūpinasi, kuo jie ypatingi ir pan. ■ Pasivaikščiojimo metu stebėti darželio kieme augančius medžius, gėles, pievą ir jos gyventojus ir kartu aptarti stebėtus potyrius. ■ Žaisti stalo žaidimus ir rūšiuoti pagal tam tikrą požymį (skraido-neskraido). ■ Sekti vaikams pasakas, žiūrėti paveikslėlius, vaizdo filmukus, kuriuose vaizduojami įvairūs gyvūnai. Vaidinti, apsimesti įvairiais gyvūnais, imituojant jų elgseną ar išvaizdą. ■ Dalintis įspūdžiais, kuriuos vaikai patyrė kartu su šeima per savaitgalį. ■ Pagal galimybes apsilankyti įstaigose, kalbėtis apie profesijas, pasikviesti į svečius tėvelius, kad papasakotų apie savo profesijas. ■ Domėtis žemėlapiais ir jais naudotis pasivaikščiojimo metu, grupėje. Stebėti gatve važiuojančius automobilius. Tyrinėti gaublį, Lietuvos žemėlapi, gaminti grupės, kelio iš/į darželį žemėlapius. ■ Švęsti tradicines ir netradicines šventes, kurti grupės tradicijas.
<p>Įvairiais būdais tyrinėja aplinkos daiktus (stebi, džiaugiasi, išardo, sudeda, ima ir meta, išpila...).</p> <p>Eksperimentuoja su įvairiomis</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ Padedama vaikams suprasti skirtingų daiktų paskirtį ir, kaip jais naudotis. Siūloma žaisti ir veikti su įvairiais žaislais, daiktais, esančias jų aplinkoje ir juos tyrinėti, pavyzdžiui su nesudėtingais namų apyvokos daiktais, kaip puodai, samteliai, šluota, sieteliai ir kt. ■ Padedama vaikams suprasti priežasties ir pasekmės ryšius, pavyzdžiui, kas atsitiks jei ant smėlio 	<p>Tyrinėdamas daiktus ir reiškinius pasinaudoja turima patirtimi. Eksperimentuoja laikydamasis tam tikros tvarkos, atlieka veiksmus atsargiai. Domisi, kelia klausimus ir ieško</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ Eksperimentuojama su įvairiomis medžiagomis, aiškinamasi gamtos reiškiniai. ■ Eksperimentuokite su medžiagų savybėmis, pavyzdžiui, medžiagos, kurios laidžios – nelaidžios vandeniui, šviesai. ■ Drąsinami tyrinėti šėšėlius, kaip keičiasi jų ilgis, forma per dieną. ■ Vaikai skatinami dalyvauti savo pačių

<p>medžiagomis, reiškiniais (smėliu, vandeni, maistu, šviesa).</p>	<p>užpilsime vandens, jei paliksime ledukus kambaryje, jei įmesime į vandenį druskos, cukraus, akmenį, popierių, jei pūsime į plunksną ir kt.</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Pasiūloma vaikams patyrinėti savo šešėlių saulėtą dieną lauke, prie šviesos grupėje, pavyzdžiui, kodėl šešėlis nepabėga, ar visi daiktai turi šešėlius ir kt. ■ Skatinami tyrinėti daiktus ir medžiagas, per padidinamąjį stiklą, su magnetu. ■ Sudaromos galimybės vaikams pažinti aplinkos garsų įvairovę. ■ Sudaromos sąlygos suprasti aplinkos kaitos procesus: švėskite vaikų gimtadienius ir kalbėkitės, kaip jie pasikeitė (paaugo, ką moka...). ■ Kartu su vaikais sodinamos sėklos, gėlės, stebima, kaip jos auga, keičiasi. ■ Pasiūloma vaikams pasirinkti ir rūpintis žaisliniu augintiniu ir mokytis būti atsakingais. ■ Eksperimentuojama su skoniais. ■ Keliami probleminiai klausimai vaikams: kaip vyksta ir kodėl; kas suka vėjo malūnėlį; kodėl kieme ištirpo sniegas ir t.t. ■ Atkreipiamas vaikų dėmesys į tai, kaip keičiasi orai per dieną. ■ Skatinami tyrinėti gamtos ir aplinkos daiktus pasinaudojant paprastomis priemonėmis (padidinamasis stiklas ir pan.). 	<p>atsakymų jam prieinamuose įvairiuose šaltiniuose. Rūšiuoja, grupuoja daiktus pagal tam tikras savybes.</p>	<p>sumanytuose eksperimentuose, projektuose, kurie ugdytų jų smalsumą, teiktų tyrinėjimo džiaugsmą ir padėtų jiems atrasti atsakymus į jiems rūpimus klausimus apie daiktus ir reiškinius.</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Parūpinama įvairių tyrinėjimo priemonių, knygų, enciklopedijų ir naudojama IT. ■ Vaikams siūloma nufotografuoti, nufilmuoti, perkelti į kompiuterį ir pan. ■ Vaikai skatinami dalintis savo atliktais tyrinėjimo projektais ir planuoti naujas veiklas kartu su kitais vaikais ar tėveliais. ■ Mokoma panaudoti įvairius šaltinius informacijai rasti, pavyzdžiui, „Pasižiūrėkime į knygą ar kompiuterį, gal ten sužinotume daugiau“. ■ Mokoma stebėti ir rūšiuoti kieme augančias gėles, augalus pagal spalvą, formą, dydį, naudą (valgomas, sudaro šešėlį) ir kt. ■ Drąsinami kelti klausimus apie tai, kokios aplinkoje vyrauja spalvos, formos, dydžiai bei skatinami dalintis patirtimi.
<p>Tapatina daiktus pagal formą, dydį. Supranta ir pradeda vartoti daiktų palyginimui skirtus žodžius: didelis – mažas, Tapatina</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ Skatinami lyginti ir rūšiuoti daiktus, žaislus pagal spalvą, formą, dydį, pavyzdžiui, pasivaikščiojimo metu rinkti rudenį lapus ir juos rūšiuoti pagal spalvą, formą; lyginti vaisius daržoves pagal tai, ar jie turi kauliuką, sėklas (obuolys, slyva, apelsinas); atrinkti lėlių drabužėlius, kurie tinka dėvėti žiemą ar vasarą. ■ Drąsinami lyginti daiktus, atrinkti ir dėti daiktus į 	<p>Skiria geometrines figūras: skritulį ir rutulį, kvadratą, trikampį, stačiakampį. Rūšiuoja daiktus pagal dydį, tūrį. Matuodamas atstumą, ilgį, tūrį, masę, naudojasi</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ Skatinami rūšiuoti, dėlioti, klasifikuoti daiktus, objektus pagal tam tikrus požymius. ■ Eksperimentuojama su formomis, dydžiais ir tekstūra. ■ Drąsinami atrasti priemones, kurių pagalba jie galėtų be specialių priemonių pamatuoti, išmatuoti, palyginti, pavyzdžiui, matuoti

<p>daiktus pagal formą, dydį. Supranta ir pradeda vartoti daiktų palyginimui skirtus žodžius: didelis – mažas.</p>	<p>skirtingas dėžutės, kurie yra minkšti ar kieti; arba įdėti mašinėlę pasirenkant dėžutės dydį (mažesnė ir didesnė).</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Siūlyti žaisti persirengimo žaidimus ir aiškintis, kurie drabužiai dideli, kurie maži. ■ Skatinti žaisti su žaislais, kuriuos reikia įtaikyti pagal formą, dydį, sudėti eilę, surūšiuoti. ■ Naudoti žaislus ir priemones, kurių pagalba vaikai galėtų matuoti ir lyginti jų aukštį, ilgį, svorį. ■ Žaisti, tyrinėti ir eksperimentuoti su daiktais, kuriais taip pat galima pamatuoti, pasverti ar numatyti laiką, pavyzdžiui, sušvilpti, kai laikas daryti pertrauką, naudoti puodelius, buteliukus, samtelius, samčius, ąsočius, sietus, dubenėlius pripildant, perkeliant ir lyginant, išpilant ir pan. 	<p>žinomais sąlyginiais matais. Lygindamas dydžius, vartoja žodžius (didesnis, truputį mažesnis, didžiausias, mažiausias ir kt.) Apibūdina daiktų vietą ir padėtį kitų daiktų ar vienas kito atžvilgiu: aukščiau – žemiau, virš – po; šalia, greta, viduryje, tarp, priešais, prie, prieš, paskui, šalia vienas kitą, už, prieš, tarp, viduje, išorėje ir kt. Turi tam tikrą laiko nuovoką: žino, jog savaitė susideda iš dienų, metus sudaro metų laikai.</p>	<p>plaštaka, sprindžiu, pėda, žingsniu ar susitartu matu (pagaliuku) ilgį ar aukštį, puodeliu, šaukštu ar samčiu talpą; kilnojant daiktus – savorį, apimant rankomis – plotį.</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Skatinami kelti hipotezes ir spręsti problemas ir rasti atsakymus eksperimentuojant. ■ Padedama atrasti reikiamą informaciją knygoje arba kompiuterio pagalba, pavyzdžiui, jei reikia sužinoti, kuriuo laiku išvyksta autobusas, kiek kainuoja bilietas, kur jį nusipirkti, sužinoti, koks bus oras artimiausiomis dienomis ir kt. ■ Atkreipiamas vaikų dėmesys į laiko trukmę, pavyzdžiui, naudojant laikrodį pasakyti vaikams, kad kai laikrodžio rodyklė bus ant skaičiaus 10, ateis pasakos sekimo laikas. ■ Skatinami vartoti laiko sąvokas. ■ Plėtojamas supratimas, kaip praeina laikas: anksčiau, seniau, dabar. ■ Skatinti rungtyniauti ir matuoti laiką chronometro pagalba. ■ Laiko nuovokai formuoti naudojamas smėlio laikrodis. ■ Sodinami, sėjami augalai ir stebimas jų augimo ciklas. ■ Stebimi orai, žymima sutartais ženklais, aptariamoms orų permainoms, pavyzdžiui dienos, savaitės. ■ Gaminamas metų gimtadienių ir kalendorinių švenčių kalendorius, aptariami metų laikai, valstybinės šventės.
--	---	--	---

KOMUNIKAVIMO KOMPETENCIJOS UGDYMO TURINYS

Esminiai gebėjimai:

1. Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, kalba su suaugusiais ir vaikais, natūraliai, laisvai išreikšdamas savo išgyvenimus, patirtį, mintis, intuityviai junta kalbos grožį. Atpažįsta ir rašinėja raides, žodžius bei kitokius simbolius, pradeda skaitinėti.
2. Pasitiki pedagogais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais kasdienėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai reiškia jiems savo nuomonę, tariasi, derasi; žino, kaip reikia elgtis su nepažįstamais suaugusiais.

1,5 – 3 metų amžiaus vaikų		3 – 6 metų amžiaus vaikų	
Ugdymosi pasiekimai	Ugdymosi gairės	Ugdymosi pasiekimai	Ugdymosi gairės
<p>Klausosi ir vykdo kelis prašymus paeiliui. Kalba 2-4 žodžių sakiniais, papildo kalbą judesiu Reaguoja į pasakojimą judesiais, šūksniais, klausimais. Daug klausinėja „Kas“, „Ką daro“, „Kas čia?“</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ Prašoma vaikų pagalbos: paduoti, paimiti, atnešti ir kt.; supažindinami su žaidimo taisyklėmis ir stebima, kaip vaikai jas suprato. ■ Vaikai skatinami pasakoti, kalbėti, dalintis savo patirtimi su kitais ir suaugusiais; palaikomi ritualiniai pokalbiai. ■ Kalbama su vaikais apie jų šeimas: koks vaiko vardas, ką jis mėgsta, kiek metų, kokie šeimos narių vardai, ką jie mėgsta veikti ir kt. Sudaromos sąlygos vaikams išmokti naujų žodžių ir taisyklingų, laikantis gramatinių taisyklių, sakinių konstrukcijų. ■ Kalbama vaikams kai jie ar suaugęs, ką nors daro padarys nusakydami veiksmus, pavyzdžiui, „Einu ir padėsiu jums nunešti žaisliukus į vietą“. ■ Skaitomos eiliuotos pasakos ir kartu su vaikais mokomasi trumpų dveilių ar ketureilių su judesiais, pavyzdžiui, „Tupi žvirblis kamine...“ ir t. t. ■ Sekamos pasakos, keičiant balso intonaciją, pasakos nuotaiką palydint kūno judesiais, veido mimika perteikiant pasakos nuotaiką, herojus. 	<p>Klausosi ir supranta pokalbio temą. Atkartoja pasakos, pasakojimo turinį, įvykius. Supranta pajuokavimus, juokauja. Kalba taisyklingai, išsako savo norus, pageidavimus. Laikosi tam tikrų bendravimo taisyklių (įsiterpia, kai kitas baigia kalbėti). Susikalba be žodžių (judesiu veido mimika). Nupasakoja, ką sugalvojo ar padarė.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ Bendravimo su vaikais metu aptariamas empatiškumas. ■ Sekamos pasakos, pasakojimai ir jie kartu su vaikais atpasakojami; kuriami savo pasakojimai su kita pradžia, pabaiga ir pan. ■ Savo asmeniniu pavyzdžiu padedama vaikams mokytis bendravimo kultūros. ■ Sudaroma galimybė klausytis įvairių garsų, natūraliai kylančių ir dirbtinai sukeltų, bandoma atspėti jų prigimtį ir pamėgdžioti. ■ Žaidžiami žaidimai, kurių metu vaikams reikia ne kalbėti, o bendrauti veiksmais, kūno judesiais, veido mimika. ■ Žaidžiami rateliai, liaudies žaidimai, kurių metu vaikai mokosi ar iš atminties atkartoja žaidimo, dainos ar eiliuotą tekstą. ■ Kuriamos dekoracijos, piešiamos iliustracijos girdėtoms pasakoms, istorijoms, vaidinimams, komiksams; ■ Siūloma atlikti veiklas poroje, grupelėje,

	<p>Pateikiami klausimai ir vaikai skatinami atsakyti bei išreikšti savo įspūdžius apie girdėtus veikėjus vaidinant.</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Plečiamas vaikų žodynas. 		<p>kurių metu vaikai diskutuoja, tariasi, išsako savo nuomonę, argumentus, mokosi paprašyti poroje papasakoti ką labiausiai mėgsta veikti; imti interviu iš draugo, tėčio ir kt.</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Žaidžia žaidimus su žodžiais, pavyzdžiui, koks garsas žodžio pradžioje, gale, rasti panašiai skambančius žodžius. ■ Skatinami dalintis įspūdžiais, išsakyti savo nuomonę.
<p>Domisi knygelėmis, jas varto, žiūrinėja, įvardija ką mato (veikėjus, veiksmą, pažįstamą raidę). „Rašinėja“, piešia-vingiuoja įvairias linijas.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ Sudaromos sąlygos vaikams laisvai vartyti, žiūrinėti knygeles, paveikslėlius; ■ Skaitomos pasakos, trumpos istorijos, kuriamos trumpos inscenizacijos, žaidžiama su pasakų personažais. ■ Vaikai sudominami skaitymu: apžiūrima paveikslėliai, žodis ir pirma jo raidė. ■ Vaikai kviečiami „paskaityti“ knygelę kartu. ■ Vaikai drąsinami „rašinėti“, piešti. Aptariama veikla. 	<p>Domisi rašytiniais tekstais, ženklais ir simboliais. Supranta, kad žodžiai slypi po raidžių ženklais. Pažįsta keletą ar daugiau raidžių, „perskaito“ savo vardą.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ Papildoma bibliotekėlė knygelėmis, žurnalais, enciklopedijomis su skirtingais tekstais, šriftais, kuriuos vaikai gali tyrinėti ir ieškoti jau pažįstamų raidžių, ženklų ir lyginti su nepažįstamais, pavyzdžiui, tekstai kita kalba, žurnalai, reklaminiai lapeliai ir kt. ■ Skatinami „skaityti“ žaidimų ar kitos veiklos metu, pavyzdžiui, žaisdami kavinę vaikai apsimeta, kad skaito meniu, kiek kainuoja, žaidžiant polikliniką, rašomas receptas ir pan. ■ Pagal galimybes apsilankoma bibliotekoje ir dalinasi patirtais įspūdžiais. ■ Kalbama apie tai, kaip atsiranda knygos, kokios gali būti knygos, kaip rašomas tekstas (iš kairės į dešinę), kas jas sudaro (viršelis, iliustracijos, rašytojo vardas), pagal galimybę pasikviečiamas rašytojas ar poetas. ■ Kuriamos istorijų, pasakų knygelės; gaminamos receptų, užrašų knygelės, plakatai. ■ Pasivaikščiavimo metu stebimi pakelyje pasitaikantys ženklai, simboliai, užrašai. ■ Lankstomos kartu su vaikais iš popieriaus raidės, kūno pagalba kuriamos raidės, jų junginiai.

			<ul style="list-style-type: none"> ■ Skatinama „rašyti“ su pieštuku, flomasteriu, tušinuku ant popieriaus, kompiuteryje, pavyzdžiui, laišką, žinutę ir lyginti šriftus parašytus ranka ar kompiuteriu. ■ Skatinama „rašyti“ raidėmis pasidarytomis iš plastilino, modelino ar sudėliotomis iš kaštonų, gilių, sėklų ir kt. ■ Žaidžiami vaidmeniniai žaidimai, kaip parduotuvė ir sudarinėjamas pirkinių sąrašus ir pan.
<p>Skiria žodžius: mažai (mažai ir daug). Paprašytas duoda kitiems po vieną žaislą, daiktą. Geba išrikiuoti daiktus į vieną eilę.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ Drašunami įvardinti daug ir mažai, pavyzdžiui, žaisti žaidimą, spėti „daug-mažai“: paslėpti rankoje daugiau ir kelis smulkius daiktus arba sudėti juos į dėžutę ir spėti; žiūrinėti paveikslėlius ir lyginti juose nupieštus daiktus: daug-mažai; didelis-mažas. ■ Kasdienės veiklos metu skatinami atrasti, kiek yra daiktų po du, po vieną, pavyzdžiui, aunantis, rengiantis klausti vaikų, kur jų kojinės, batukai, šalikas ir atnešus vieną, klausti, o kur kita; priminti, kad kojinaitės dvi, nes dvi kojytės ir pan. ■ Atkreipiamas vaikų dėmesys į skaičius kasdieniame jų gyvenime. ■ Kartu su vaikais dainuojamos trumpos ritminės dainelės, eiliuotos pasakos, kuriose yra pasikartojantis ar sekantis vienas paskui kitą veiksmas. 	<p>Susieja daiktų kiekį su skaičiumi. Skaičiuoja iki 10 ir daugiau. Suskaičiuoja daiktus bent iki 10. Supranta ir vartoja žodžius: daugiau (mažiau) vienu, dviem, po lygiai, pusiau, į 2 dalis, į 4 dalis. Atpažįsta, atkuria, pratęsia, sukuria skirtingų garsų, dydžių, formų, spalvų sekas su 2–3 pasikartojančiais elementais.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ Įvairios veiklos metu vaikai turi galimybę pasinaudoti skaičiavimo patirtimi: žaisti judrius žaidimus išsiskaičiuojant, nustatant eiliškumą; skaičiuoti žaislus, daiktus, lyginti, rūšiuoti, kurių daugiau, kurių mažiau ir pan. ■ Kasdienėse vaikų veiklose padedama vaikams formuoti laiko nuovoką, pavyzdžiui, susitarti veiklai laiką ir jį nustatyti smėlio laikrodžio pagalba arba, susitarus iki kokio skaičiaus ant laikrodžio (elektroninio) bus baigtas žaidimas. ■ Skatinama vaiką dalintis savo skaičiavimo patirtimi, kai jis skaičiuoja ir palygina, pavyzdžiui, padrašinti vaiką, kai jis pasako, kad mergaičių šiandien yra daugiau, nei berniukų. ■ Supažįstama su paprasčiausiais skaičiavimo būdais, pavyzdžiui, jei reikia suskaičiuoti, kiek yra baltų mašinelių ir pan. ■ Mokosi naudotis informacinėmis priemonėmis, kurių pagalba galima suskaičiuoti ir užrašyti skaičiais. ■ Skatinama žaisti vaidmeninius žaidimus, modeliuoti gyvenimiškas situacijas, kurių metu

reikalinga skaičiavimo ir skaičių žymėjimo patirtis, pavyzdžiui, pasidaryti pinigų (gamintis eurus, euro centus).

MENINĖS RAIŠKOS KOMPETENCIJOS UGDYMO TURINYS

Esminiai gebėjimai:

- Spontaniškai ir savitai reiškia įspūdžius, išgyvenimus, mintis, patirtas emocijas muzikuodamas, šokdamas, vaidindamas, vizualinėje kūryboje.
- Pastebi ir žavisi aplinkos grožiu, meno kūriniais, džiaugiasi savo ir kitų kūryba, jaučia, suvokia ir apibūdina kai kuriuos muzikos, šokio, vaidybos, vizualaus meno estetikos ypatumus, reiškia savo estetinius potyrius, dalijasi išgyvenimais, įspūdžiais.

1,5 – 3 metų amžiaus vaikų

3 – 6 metų amžiaus vaikų

Ugdymosi pasiekimai	Ugdymosi gairės	Ugdymosi pasiekimai	Ugdymosi gairės
Džiaugiasi girdėdamas muziką, ir reaguoja į ją ieškodamas muzikos šaltinio, sūpuodamasis kėdėje, judėdamas, laisvai, šokdamas (sukasi, apsisuka, kelia rankas ir kt.). Dainuoja kelių posmelių daineles, spontaniškai dainuoja savo daineles. Tyrinėja ir išbando elementarius muzikinius instrumentus: mušamuosius,	<ul style="list-style-type: none"> ■ Sudaromos sąlygos pažinti įvairių žanrų vaikiškas daineles ir skatinti vaikus judėti pagal muziką: šokinėti, ploti rankomis, atlikti įvairius judesius mėgdžiodami gerai žinomus gyvūnus ar kitus personažus. ■ Mokoma žaisti liaudies žaidimus, dainuoti su vaiku ritmines trumpas daineles bei skatinti pačius dainuoti žinomas ar spontaniškai sukurtas savo daineles. ■ Sudaryti sąlygas tyrinėti paprastus instrumentus ir daiktus, kuriais galima išgauti muzikinius ar ritminius garsus. 	Nusako muzikinio kūrinio nuotaiką ir tempą. Atpažįsta, skiria ir apibūdina aplinkos ir muzikos garsus. Dainuoja ir juda bandydamas išlaikyti ritmą. Dainuoja vienas ir kartu su kitais prisitaikydamas prie kito iš atminties. Groja, paprastais muzikiniais instrumentais ar savo kūnu (mušdamas taktą kojomis, plodamas ir kt.). Atpažįsta ir pavadina kai kuriuos muzikos instrumentus	<ul style="list-style-type: none"> ■ Sudaromos sąlygos klausytis skirtingos nuotaikos, tempo, žanro muzikinių kūrinių ir skatinti vaikus išsakyti, ką jie išsivaizdavo klausydamiesi, apibūdinti kūrinių nuotaiką, tempą, dinamiką. ■ Skatinami klausytis atskiro instrumento grojamas melodijos ir bandyti spėti, koks tai instrumentas, kaip jie apibūdintų instrumento garsus, su kokias pažįstamais aplinkos garsais palygintų. ■ Sudaromos sąlygos klausytis natūralių gamtos garsų, pavyzdžiui, lietaus barbenimo, miško, jūros ošimo, paukščių, gyvūnų balsų ir spėti ar imituoti, kieno tai garsai; lyginti su žmogaus sukeltų skleidžiamų garsų (automobilių, traukinių, lėktuvo ir kt.) ir juos lyginti. ■ Vaikai pratinami klausytis muzikos įvairios

<p>švilpuką, žaislinius perkusinius, barškučius.</p>		<p>Dainuodamas, šokdamas bando laikytis ritmo.</p>	<p>veiklos metu ar nuotaikai išreikšti, pavyzdžiui, kai yra džiugu, liūdna, jaučiasi vieniši ir kt.</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Vaikai drąsinami dainuoti vieni, poroje, grupelėje; įsiklausyti į draugo dainavimą ir prisitaikyti; dainuoti ritmiškai ir intonuoti. ■ Skatinami tyrinėti savo balsą, jo galimybes. ■ Atsižvelgiant į galimybes sudaromos sąlygos, kad grupėje vaikams būtų pakankamai nesudėtingų muzikos instrumentų, kuriais vaikai laisvai gali tyrinėti, klausinėti, bandyti groti, kurti melodijas, pavyzdžiui, metalofonas, būgneliai, trikampiai, barškučiai, perkusiniai žaisliniai instrumentai, dūdelės, švilpynės, skudučiai ir pan. ■ Vaikai skatinami groti, kurti melodijas ne muzikos instrumentais, bet kūno judesiais, aplinkos daiktais. ■ Diskutuojama su vaikais apie tai, kas kuria muziką, kaip tampama muzikantu, pasikviesti pagal galimybes muzikantą ar kompozitorių į svečius. ■ Vaikai skatinami žaisti vaizduotės žaidimus (vadovauti chorui, diriguoti ir pan.). ■ Vaikai skatinami improvizuoti, pritaikyti žinomą melodiją išdainuojant ne dainos tekstą. ■ Drąsinami improvizuoti judesiu, žinomais šokio žingsneliais, mėgdžioti suaugusius ir kurti savo šokio derinius, pavyzdžiui, judėti imituojant hip-hopą, valsą ir kt. ■ Atkreipiamas vaikų dėmesys į gyvūnų judesius ir bandoma juos mėgdžioti, pagal muziką parenkant gyvūną.
<p>Drąsiai išbando</p>	<p>■ Vaikai drąsinami tyrinėti ir išbandyti piešimo ir</p>	<p>Kuria pagal savo</p>	<p>■ Skatinami eksperimentuoti ir piešti</p>

<p>prieinamas piešimo priemonės ir medžiagas (pieštukus, kreideles, guašą, klijus, atspaudus), piešia linijas, jungia, taškuoja, siekia rezultato (sako, ką piešia). Noriai imasi išbandyti plastiliną, modeliną (jį maigo, bado, gnaibo gabaliukais). Labiau džiaugiasi procesu, nei rezultatu, bet noriai pasako ką daro.</p>	<p>rašymo priemonės, pavyzdžiui, pieštukus, kreideles, guašą ir išbandyti piešiant ant didelio ir mažo popieriaus lapo.</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Vaikai skatinami papasakoti ką piešia / daro / nupiešė, pasidžiaugti ir pasigrožėti savo darbeliais, atkreipti dėmesį į spalvas, formas. Vaiko darbeliai pakabinami matomoje vaikams vietoje ir skatinti žiūrinėti savo ir kitų darbelius, parodoma tėveliams. ■ Pasiūloma eksperimentuoti su įvairesnėmis priemonėmis ir medžiagomis, pavyzdžiui, su įvairios faktūros popieriumi (plonu, spalvotu, blizgančiu, kartonu, glamžytu, sušlapintu), plastilinu (maigyti, gnaibyti pirštais, pagaliukais, kočioti, ploti ir pan.), klijais, anspaudais. ■ Mokoma statyti kartu su vaikais statinius iš kartoninių dėžių, plastikinių butelių ir kitų „buitinių atliekų“, palaikomi vaiko sumanymai. ■ Vartomos iliustruotos knygelės, žurnalai, žiūrimos įvairios nuotraukos, atvirukai, vaikų darbeliai ir klausinėjama vaikų, kas jiems patinka, atkreipiamas dėmesys į iliustracijų, meno kūrinių ir kitų kūrinių spalvas, nuotaikas, perspektyvą. ■ Skatinama pasakoti apie savo ar kitų piešinių, aplinkoje pamatytus paveikslus ar knygelių iliustracijas. 	<p>sumanymus pasinaudodamas jau turima meninės raiškos patirtimi ir noriai išbando naujas priemonės ir technikas. Džiaugiasi savo veiklos rezultatais, pasakoja kitiems, kaip ir ką padarė. Padedamas naudojasi kompiuteriu išreikšti savo kūrybiniam sumanymams. Įžvelgia ryšį tarp dailės vaizdų ir realaus pasaulio, simboliniais vaizdais atspindėdamas realaus pasaulio daiktus bei reiškinius ir savo ryšius su jais.</p>	<p>įvairiomis grafikos priemonėmis, medžiagomis, kad atrastų įvairius raiškos būdus ir jų derinius.</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Atkreipiamas dėmesys į linijas ir jų dinamiškumą, skirtumus ir (ar) panašumus: punktyrinę, pulsuojančią, banguotą, laužytą, spiralinę linijas. ■ Eksperimentuojama teptuku išbandomi įvairūs raiškos būdai. ■ Skatinami kurti koliažus informacinių technologijų pagalba bei panaudojant gamtines medžiagas. ■ Skatinama improvizacija kuriant nerealias formas, formato darbus, erdvines figūras. ■ Padedama vaikams ugdytis supratimą, jog meninė veikla padeda atsipalaiduoti, nusiraminti, pajauti kūrybos džiaugsmą. ■ Skatinama eksperimentuoti su moliu, plastilinu. ■ Skatinama plėšyti, lankstyti, klijuoti eksperimentuojant su popieriaus lapu kuriant įvairias figūras. ■ Skatinama pažinti tautodailės ornamentikos tradicijas ir jas panaudoti savo darbeliuose. ■ Sudaromos sąlygos panaudoti savo kūrybos darbelius kalėdinei eglutei puošti, vaidinimo dekoracijoms, atvirukams ir kt.
---	--	---	---

5. UGDYMO SI PASIEKIMŲ IR PAŽANGOS VERTINIMAS

PASIEKIMŲ VERTINIMO PASKIRTIS

Vaiko pasiekimų vertinimas – neatsiejama kokybiško ugdymo(si) proceso dalis, tai nuolatinis informacijos apie vaiko, jo ugdymo(si) ypatumus bei daromą pažangą atskirais amžiaus tarpsniais kaupimas, interpretavimas ir apibendrinimas.

Vertinimo paskirtis – pažinti vaiką, jo individualumą, gebėjimų lygį bei jo paskirtį (kaip kinta vaiko gebėjimai per tam tikrą laiką), numatyti vaiko ugdymo(si) perspektyvas, pritaikyti ugdymo(si) procesą vaiko grupės ir kiekvieno vaiko poreikiams ir galimybėms. Įstaigoje vertinimas planuojamas, numatoma kas, koku tikslu ir kaip bus vertinama, jis yra nenutrūkstamas, grįžtamasis.

VERTINIMO SRITYS

Ugdant vaikus siekiama, kad ikimokyklinukas išaugtų: smalsus, orus, sveikas, bendraujantis, kuriantis, nuolat besimokantis.

Smalsus – viskuo besidomintis, mėgstantis tyrinėti, eksperimentuoti, išbandyti, norintis patirti, kaip yra iš tikrųjų, skaičiuojantis, matuojantis, grupuojantis, lyginantis, klasifikuojantis ir t. t.

Orus – suvokiantis, koks jis yra, pasitikintis savimi ir kitais, garbingas, besilaikantis duoto žodžio, sąžiningas, atsakingas ir t. t.

Sveikas – turintis kasdienius švaros ir tvarkos įpročius, mėgstantis judėti, ypač – gryname ore, besirenkantis sveiką maistą, saugiai besielgiantis aplinkoje ir t. t.

Bendraujantis – suprantantis, kas yra gerai, kas blogai, turintis draugą(-ų), palankiai bendraujantis (suprantantis kitų norus, besidalijantis žaislais, besitariantis, užjaučiantis, padedantis) ir t. t.

Kuriantis – lakios vaizduotės ir fantazijos, savitai reiškiantis išpūdžius, siūlantis naujas, netikėtas idėjas ir jas savitai įgyvendinantis.

VERTINIMO BŪDAI, METODAI IR PAŽANGA

Ugdymosi pasiekimų vertinimo būdai ir metodai: stebėjimas, pokalbis su vaiko tėvais, vaiko veiklos analizė.

Ugdymo pasiekimų vertinimo dažnumas: du kartus per metus (rudenį ir pavasarį).

Ugdymo pasiekimų vertinimo pateikimo formos: ataskaita, pokalbiai su vaiku ir tėvais, pedagogais. Vaiko pasiekimų ir pažangos įrodymai: aplankuose kaupiami vaiko darbeliai, vaikų kūrybos knygelės, „minčių lietus“, klausimai, pasakojimai, samprotavimai, žodinė kūryba, nuotraukos, vaiko veiklos stebėjimo užrašai. Aplankai atiduodami tėvams, vaikui išeinant iš darželio.

Vertinant vaiko pasiekimus, laikomasi vertinimo ir jų pateikimo etikos reikalavimų, užtikrinamas jų laikymo saugumas.

Ugdymo pasiekimų vertinimo rezultatų panaudojimas: vaikų pažinimui, veiklos planavimui, ugdymo proceso individualizavimui, grįžtamajam ryšiui su vaiku ir tėvais (globėjais) užtikrinti.

NAUDOJAMA LITERATŪRA

1. Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos. Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras 2015 m. Prieiga per internetą: <https://www.smm.lt/uploads/documents/svietimas/knyga%20-%20rekomendacijos.pdf>.
2. Metodinės rekomendacijos ikimokyklinio ugdymo programai rengti. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija 2006 m. Prieiga per internetą: <http://www.smm.lt/uploads/documents/Pedagogams/Visas.pdf>
3. Ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašas. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija 2005 m. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.254659?jfwid=-eo13tri6q>
4. Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas. Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras 2014 m. Prieiga per internetą: http://www.smm.lt/uploads/documents/Pedagogams/ikimok_pasiekimu_aprasas.pdf.
5. Jūsų vaikas ikimokyklinukas. Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras 2015 m. Prieiga per internetą: <http://www.smm.lt/uploads/documents/Leidiny/ikimokyklinukas1.pdf>.
6. Priešmokyklinio ugdymo bendroji programa. Vilnius: Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras, 2014.
7. Gyvenimo įgūdžių ugdymas. Ikimokyklinis amžius. Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras, 2004.
8. Stebėjimas ir refleksija vaikystėje. Szarkowicz D. – Thomson Social Science Press, 2011.
9. Ankstyvasis ugdymas. Einon D. V. – UAB „Egmont Lietuva“, 1998.
10. Metodinė medžiaga ikimokyklinio ugdymo pedagogams. Prieiga per internetą: www.ikimokyklinis.lt
11. Ankstyvojo ugdymo vadovas: tėvams, globėjams, pedagogams: vaikas iki trejų metų, sud. O. Monkevičienė, Vilnius: Minklės leidyba, 2001.
12. Raidos psichologija: integruotas požiūris. R. Žukauskienė, Vilnius: Margi raštai, 2012.

Vertybinių nuostatų ugdymo kryptys

Vertybės	Teminiai pašnekesiai
Gailestis ir atjauta – noras padėti kitam.	Gailestis ir atjauta žmogui. Gailestis ir atjauta augalui. Gailestis ir atjauta gyvūnui.
Bendradarbiavimas – visų mūsų pastangos bendram tikslui pasiekti.	Draugystė. Bendrų žaidimų taisyklės. Visi kartu galim didelius darbus nudirbti.
Drąsa – savo baimės nugalėjimas, pilnavertiškumas.	Realios baimės ir pavojai. Įsivaizduojamos baimės ir kaip jų atsikratyti.
Kantrybė – savo norų ir veiksmų valdymas.	Kai vienas kalba, kiti klauso. Pradėtą darbą reikia pabaigti. Šventės laukimas ir pasiruošimas jai. Rezultato kartais reikia ilgai laukti (pvz., kol duona ant stalo atkeliauja ar iš grūdelio augalas užauga ir pan.).
Dora – sąžiningas, teisingas elgesys.	Pažadą tesėk. Apgaulė siekiant naudos.
Paslaugumas – pagalba kitiems.	Pagalba draugui. Pagalba jaunesniam vaikui. Pagalba senam žmogui. Pagalba šeimos nariams, darželio darbuotojams.
Humoras – linksmumas, pasijuokimas iš savęs ar keistų reiškinių, situacijų.	Tikrovė ir fantazija. Pokštai.
Savarankiškumas – aš pasitikiu savimi, jau daug ką galiu padaryti pats.	Savęs pažinimas. Savitvarka ir asmens higiena. Saugumas gatvėje, butyje, gamtoje. Sveikas gyvenimo būdas: maistas, judėjimas, žalingi įpročiai, pavojai.
Pagarba ir pasididžiavimas – jausti džiaugsmą, pasitenkinimą.	Mano pasiekimai. Pagarba žmogui ir jo poelgiams. Pagarba šeimai. Pasididžiavimas gimtine, tėvyne.
Atsakomybė – būti patikimam ir vertam pasitikėjimo.	Vaiko ir suaugusiojo teisės ir pareigos. Tarpautinė vaikų gynimo diena. Atsakomybė už gyvūną (augintinį).
Kūrybiškumas – mąstymas kitaip, kūryba.	Įšradingas daiktų pritaikymas. Įšradingas meninių priemonių pritaikymas. Knygos diena.
Tolerancija – objektyvus kito žmogaus įsitikinimų, papročių vertinimas.	Žmonių panašumai ir skirtumai. Mano ir kitų jausmai. Šeimos tradicijos.
Tautinė kultūra – tradicijų, papročių pažinimas ir išgyvenimas.	Vėlinės, Adventas, Kalėdos, Trys karaliai, Lietuvos Nepriklausomybės ir atkūrimo dienos, Užgavėnės, Kaziuko mugė, Velykos ir kt.

